

Helena Pietrzak

Doktorat Urszuli Nowickiej

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 49/3-4, 303-306

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

(zawartość merytoryczna); znajduje też miejsce dla wyprowadzanych w sposób właściwy wniosków, choć ograniczonych w tej części do każdego z państw.

Autor w zamykającym zestawieniu, czyli w zakończeniu porównuje wyniki i na ich podstawie dokonuje ostatecznych rozstrzygnięć, dotyczących oceny wartości i słuszności zastosowanych we wskazanych ww. umowach międzynarodowych instrumentów odsyłających.

W niniejszym opracowaniu Autor nie uwzględnił hiszpańskiego układu ze Stolicą Apostolską zawartego w roku 1994, gdyż dotyczył on spraw spoza terytorium tego państwa i nie zawierał klauzul odsyłających. Stan prawny układów i aktów wykonawczych będących przedmiotem niniejszych badań zamyka się z dniem 31.12.2004 r.

Obaj recenzenci ocenili dysertację ks. Bogusława Trzeciaka jako odpowiadającą wymogom stawianym rozprawie doktorskiej, tak pod względem merytorycznym, jak i formalnym. Zaznaczyli, że Autor dobrze zrealizował swe zamierzenia badawcze, wykazując dużą wnikliwość i zaangażowanie w opracowanie tematu. Rozprawa stanowi liczący się wkład jej Autora do rozwoju badań nad kościelnym prawem konkordatowym.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, biorąc pod uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy właściwy dla rozpraw doktorskich, opinie recenzentów oraz pozytywny wynik obrony, nadała ks. Bogusławowi Trzeciakowi stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Ks. Jarosław Sokołowski

DOKTORAT URSZULI NOWICKIEJ

Dnia 20 czerwca 2006 r. na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej pani mgr Urszuli Nowickiej, absolwentki wyżej wymienionego Wydziału. Doktorantka przedłożyła Radzie Wydziału rozprawę pt. *„Szafarz sakramentu małżeństwa. Studium historyczno-prawne”*. Praca doktorska została napisana na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW pod kierunkiem ks. prof. UKSW dr hab. Henryka Stawniaka. Recenzentami rozprawy byli: ks. prof. dr hab. Edward Górecki (PWT – Wrocław) oraz ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski (UKSW).

Kwestia szafarza sakramentu małżeństwa jest dziedziną złożoną, ponieważ chodzi o dwie tradycje w jednym Kościele katolickim. Istotne znaczenie ma ukazanie tych okoliczności, które zdecydowały w przeszłości o ich inności ewolucyj-

nej. Co więcej, sytuacji odejścia od jednolitego obrzędu zawierania małżeństw nie można do końca określić poprzez wskazanie jednej tylko przyczyny. Chociaż formalny rozdział pomiędzy Kościołem Wschodnim i Zachodnim nastąpił w roku 1054, ale także pięć wieków później doszło do kolejnego ważnego wydarzenia w dziejach Kościoła, zwłaszcza na terenie Rzeczypospolitej. Z całą pewnością, chodziło o to, aby wyznawcy prawosławia w Polsce nie byli zależni od żadnego wrogiego państwu ośrodka za granicą. Rozwiązanie tego problemu nastąpiło w drodze Unii Brzeskiej, zawartej w 1596 r. na mocy której utworzono nowy obrządek grekokatolicki Kościoła rzymskiego, uznający prymat papieża, ale zachowujący własny obrządek, ryt liturgiczny, dyscyplinę i język, pochodzące z Bizancjum. Chociaż taki był początek Katolickich Kościołów Wschodnich, to nie można zapomnieć także i o tym, że już wcześniej niektóre Kościoły przystępowały do Unii ze Stolicą Apostolską. Z biegiem czasu na łonie Kościoła Katolickiego powstawało także coraz więcej obrządków wschodnich np. Kościół maronicki, którego dobra współpraca z łacinnikami podczas wypraw krzyżowych doprowadziła już w końcu XII wieku do jedności ze Stolicą Apostolską, czego wyrazem był udział patriarchy Jeremiasza II w Soborze Laterańskim IV oraz uznanie go przez papieża za Patriarchę Antiochii.

Przedłożona Radzie Wydziału dysertacja, zawiera spis treści, wykaz skrótów, bibliografię, wstęp, cztery rozdziały merytoryczne oraz zakończenie.

We wstępie Autorka uzasadnia wybór przedmiotu rozprawy, ustala problematykę rozprawy w odpowiednim kontekście, uściśla temat, podział pracy, ustosunkowuje się do źródeł i literatury, określa stan dotychczasowych badań nad zagadnieniem i omawia metodę wykorzystaną przy opracowaniu pracy.

Rozdział pierwszy wprowadza w problematykę dysertacji, daje podstawy dla późniejszego rozstrzygnięcia trudnych problemów. Doktorantka omawia w nim kluczowe dla tematu pracy zagadnienia, bez których zrozumienie roli szafarza sakramentu małżeństwa byłoby niemożliwe. Ustala zatem pojęcie sakramentu małżeństwa w Piśmie Św. i u Ojców Kościoła. Wreszcie koncentruje się na problematyce szafarstwa, jego podstawach biblijnych i teologicznych, szczególnie w kontekście różnych interpretacji.

Z kolei rozdział drugi wyznacza istotne wydarzenie dla problematyki tematu, a mianowicie wprowadzenie prawnego obowiązku zachowania kanonicznej formy zawarcia małżeństwa. Stąd posiada również charakter historyczny, ponieważ obejmuje okres pierwszych szesnastu wieków na Zachodzie oraz jedenastu we wschodnim chrześcijaństwie. Prezentuje ponadto zwyczaje chrześcijan żyjących w dwóch różnych kręgach kulturowych, które doprowadziły do pierwszych prawnych regulacji wspomnianej formy. Rzeczowo i wyczerpująco przedstawia różne koleje ewolucji tego zagadnienia.

W rozdziale trzecim prezentuje Autorka rozprawy problem osoby szafarza w kontekście formy małżeńskiej. Swoje refleksje koncentruje na trzech zagadnieniach. Pierwszy dotyczy hilemorfizmu znaku sakramentalnego, który prowadzi do przyznania małżonkom roli szafarza małżeństwa. W drugim natomiast w oparciu o źródła, dokumenty, czy wypowiedzi – szuka odpowiedzi na pytanie dotyczące szafarza. Z kolei w trzecim koncentruje się na dyskusjach XX w. dotyczących pytania: czy małżonkowie są szafarzami sakramentu małżeństwa. Powołany materiał dostarcza okazji do szerszego spojrzenia na istniejące między Wschodem i Zachodem różnice oraz próby ich wyjaśnienia. W dalszej części rozdziału Doktorantka podejmuje bardzo aktualne zagadnienie, dotyczące sytuacji prawnej zawierania małżeństw w XVI w. w Kościołach Wschodnich do 1949 r., a więc do wydania przez Piusa XII *motu proprio* „*Crebrae allatae sunt*”. Ukazuje złożoną sytuację, m.in. z powodu przyjęcia przez niektóre Kościoły dekretu *Tametsi* czy sformułowania dekretu Piusa X *Ne tenere*. Analizuje ponadto wymóg zachowania *ritus sacer* przy zawarciu małżeństwa oraz rolę kapłana w świętym obrzędzie jego zawarcia.

Ostatni rozdział, czwarty stanowi analizę przedmiotowego zagadnienia, której dokonała na podstawie norm Kodeksu Prawa Kanonicznego oraz Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich – z uwzględnieniem współczesnej myśli teologicznej i kanonicznej. Przeanalizowała trzy aspekty: szafarstwo fundamentalne i źródłowe Chrystusa, małżonków oraz szafarstwo kapłana, aby w ich kontekście spojrzeć na argumenty jednej i drugiej tradycji. W ramach ministerialności samych nupturientów zwróciła uwagę na trzy kwestie ściśle ze sobą związane: godność sakramentu Chrztu Świętego, który w akcie zawierania małżeństwa nabiera szczególnego znaczenia, relację pomiędzy kontraktem i sakramentem w małżeństwie chrześcijan oraz element konstytutywny, dzięki któremu tworzy się sakramentalne małżeństwo. W końcowej fazie rozdziału podejmuje rozważania dotyczące kwestii zawarcia małżeństwa w szczególnych okolicznościach bez udziału kapłana – przewidziane w obu kodeksach oraz relacji pomiędzy kanoniczną formą prawną zawarcia małżeństwa a formą sakramentalną, liturgiczną.

Całość pracy zamyka zakończenie, które jest zarówno zbiorem wniosków z poszczególnych rozdziałów jak i odpowiedzią na postawione we wstępie tezy.

Obaj recenzenci wskazali pozytywne jak i negatywne walory dysertacji pani mgr Urszuli Nowickiej i w końcowych wnioskach ocenili ją jako odpowiadającą wymogom stawianym przez prawo rozprawie doktorskiej, tak pod względem merytorycznym jak i formalnym. Podkreślili też, że Autorka dobrze zrealizowała swe zamierzenia badawcze.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW, biorąc pod uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy właściwy dla rozpraw doktor-

skich, opinie recenzentów oraz pozytywny wynik obrony, nadała p. Urszuli Nowickiej stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Helena Pietrzak

NOWI MAGISTRZY PRAWA KANONICZNEGO

W ostatnim okresie dyplom magistra prawa kanonicznego uzyskali następujący absolwenci Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW:

B o g a t e k Aneta, przedkładając pracę pt. *Homoseksualizm a zawarcie małżeństwa*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. dra hab. H. Stawniaka;

B r z o z o w s k a Aneta, przedkładając pracę pt. *Nieważność małżeństwa zawartej pod wpływem niezdolności do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich (kan. 1095, N. 3 KPK) w świetle literatury polskiej opublikowanej po 1983 roku*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. dra hab. G. Dzierżona;

C a c k o Bartłomiej, przedkładając pracę pt. *Struktura i zadania parafialnej rady duszpasterskiej według kodeksu Jana Pawła II i wybranych statutów diecezjalnych synodów polskich okresu pokodeksowego*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. dra hab. J. Wroceńskiego;

C h r z a n o w s k a Katarzyna, przedkładając pracę pt. *Problematyka małżeństw mieszanych w świetle polskiej literatury kanonistycznej opublikowanej po 1983 roku*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. dra hab. G. Dzierżona;

C h r z a n o w s k i Piotr, przedkładając pracę pt. *Karalność zabójstwa w prawie kanonicznym i polskim*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. dra hab. J. Gręźlikowskiego;

C h r z a n o w s k i Andrzej ks., przedkładając pracę pt. *Pozycja Rady Kapłańskiej w Kościele partykularnym według prawa powszechnego i wybranych statutów diecezji polskich*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. dra hab. J. Wroceńskiego;

C i c h o w l a s Marcin, przedkładając pracę pt. *Przestępstwa osób duchownych przeciwko czystości*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. dra hab. J. Gręźlikowskiego;

G a j d a Tomasz ks., przedkładając pracę pt. *Prace przygotowawcze, przebieg oraz uchwały I Synodu Diecezji Elckiej*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. dra hab. J. Gręźlikowskiego;

G o n d o l e w s k i Patryk, przedkładając pracę pt. *Wpływ alkoholizmu na nieważność małżeństwa w świetle wyroków Metropolitarnego Sądu w Warszawie, wydanych w latach 1983-1989*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. dra hab. G. Dzierżona;